

Gyldendals
Juridiske
Kommentarserie

MVA-kommentaren

Cecilie Aasprong Dyrnes

Ole Gjems-Onstad

Tor S. Kildal

Roy K. Kristensen

Anders B. Mikelsen

6. utgave

MVA-kommentaren

MVA-kommentaren
Cecilie Aasprong Dyrnes,
Anders B. Mikelsen,
Roy K. Kristensen,
Ole Gjems-Onstad
og Tor S. Kildal

6. utgave

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2024
6. utgave, 1. opplag 2024

ISBN 978-82-05-52004-2

Omslagsdesign: Studio Levi Bergqvist & Modest (Rune Døli)
Sats: Type-it AS, Trondheim 2024
Brødtekst: 9,5/12,5 pkt. Minion Pro
Papir: 80 g Amber Graphic
Trykk: Livonia Print, Latvia 2024

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6860 Pilestredet Park
0176 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Materialet i denne utgivelsen er vernet etter åndsverkloven. Uten uttrykkelig samtykke er eksemplarframstilling bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor (www.kopinor.no). Bruk av hele eller deler av utgivelsen som input eller som treningskorpus i generative modeller som kan skape tekst, bilder eller annet innhold, er ikke tillatt uten særskilt avtale.

Gyldendal vektlegger bærekraft når vi velger trykktjenester og papir. Ta godt vare på boken, og om du ikke lenger skal ha den, gjenvinn den på riktig måte. Se www.gyldendal.no

Forord

Ole Gjems-Onstad og Tor S. Kildal utga 1. utgave av MVA-kommentaren i 2001, og 5. utgave ble utgitt i 2016. De har nedlagt et betydelig arbeid i å skrive en lovkommentar på et sentralt rettsområde som stadig er i utvikling. MVA-kommentaren er et viktig bidrag til den skatterettslige litteraturen i Norge og representerer en juridisk tilnærming som i noen grad vil kunne avvike fra avgiftsmyndighetenes tilnærming, særlig når det gjelder betydningen av rettspraksis og administrativ praksis.

Siden 5. utgave ble utgitt i 2016, har det kommet flere større lov- og forskriftsendringer, og det er avsagt flere sentrale rettsavgjørelser. Forvaltningsreglene, herunder reglene om plikt til å levere skattemelding mv., er for det vesentligste flyttet til skatteforvaltningsloven, som trådte i kraft 1. januar 2017. Forvaltningsreglene mv. omtales derfor ikke særskilt i denne utgaven, men enkelte emner inngår i kommentarene til andre bestemmelser i merverdiavgiftsloven eller merverdiavgiftskompensasjonsloven. Dette gjelder i særlig grad reglene om skattemelding mv., som er sentrale praktiske regler. Endringene i regelverket har vært såpass omfattende at det har vært behov for betydelige omskrivninger av flere kapitler. Denne boken er derfor mer enn en ren oppdatering av 5. utgave.

Boken skal dekke behovet for grundige kommentarer til merverdiavgiftsloven (mval.) og merverdiavgiftsforskriften (fmval.), som begge trådte i kraft 1. januar 2010. Videre kommenteres merverdiavgiftskompensasjonsloven (kompl.) som trådte i kraft 1. januar 2004, og som er en integrert del av det norske merverdiavgiftssystemet. Tilgrensende regelverk, som vareførselsloven, tollavgiftsloven, bokføringsloven, skattebetalingsloven og Stortingets avgiftsvedtak, er i denne utgaven ikke kommentert i særskilte kapitler, men relevante bestemmelser er integrert i kommentarene til merverdiavgiftsloven eller merverdiavgiftskompensasjonsloven. Boken er à jour med lovgivning og praksis pr. 1. september 2024.

Forfatterne har fordelt hovedansvaret for kapitlene mellom seg. Dyrnes har hatt ansvaret for kapittel 1, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 14 og 22 samt merverdiavgiftskompensasjonsloven. Kristensen har hatt ansvaret for kapittel 2, 5, 15 og deler av kapittel 4.

Kommentarer mottas med interesse til cecilie.dyrnes@no.ey.com og roy.kristensen@bi.no.

Oslo, 1. september 2024

Cecilie Aasprong Dyrnes Roy K. Kristensen

Innholdsoversikt

Forkortelser	29
 Del I. Merverdiavgiftsloven med kommentarer	
Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift	33
Kapittel 1. Lovens virkeområde. Definisjoner	35
§ 1-1. Saklig virkeområde	35
§ 1-2. Geografisk virkeområde	47
§ 1-3. Definisjoner	51
Kapittel 2. Registreringsplikt og -rett	102
§ 2-1. Registreringsplikt	102
§ 2-2. En registreringsenhet	139
§ 2-3. Frivillig registrering	154
§ 2-4. Forhåndsregistrering	173
§ 2-5. Lottfiske	177
Kapittel 3. Merverdiavgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel	178
<i>I Omsetning</i>	
§ 3-1. Varer og tjenester	178
§ 3-2. Helsetjenester mv.	187
§ 3-3. (Opphevet)	202
§ 3-4. Sosiale tjenester mv.	202
§ 3-5. Undervisningstjenester mv.	209
§ 3-6. Finansielle tjenester	220
§ 3-7. Kunst og kultur mv.	245
§ 3-8. Idrett	263
§ 3-9. Offentlig myndighetsutøvelse mv.	269
§ 3-10. Tjenester innen staten	272
§ 3-11. Fast eiendom	274
§ 3-12. Veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner	287
§ 3-13. Ideelle organisasjoner og foreninger	293
§ 3-14. Pengespilltjenester	297
§ 3-15. Seremonielle tjenester	299
§ 3-16. (Opphevet)	300
§ 3-17. Tjenester som medlem av styre mv.	300
§ 3-18. Frimerker, sedler og mynter	300
§ 3-19. Varer brukt privat mv.	303
§ 3-20. Sletting av klimakvoter	305

<i>II Uttak</i>	
§ 3-21. Varer	305
§ 3-22. Tjenester	308
§ 3-23. Særlige formål	313
§ 3-24. Motorkjøretøy	316
§ 3-25. Varer og tjenester til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy	317
§ 3-26. Oppføring av bygg eller anlegg for egen regning	317
§ 3-27. Tilsvarende unntak som ved omsetning	322
§ 3-28. Offentlig virksomhet	322
<i>III Innførsel</i>	
§ 3-29. Varer	324
§ 3-30. Tjenester	333
<i>IV Dispensasjon</i>	
§ 3-31. Dispensasjon	342
§ 3-32. Våpensystemet F-35	343
§ 3-33. Leveranser til militære enheter fra USA	344
Kapittel 4. Grunnlaget for beregning av merverdiavgift	345
<i>I Omsetning</i>	
§ 4-1. Hovedregel	345
§ 4-2. Hva inngår i beregningsgrunnlaget	353
§ 4-3. Byttehandel mv.	357
§ 4-4. Interessesfellesskap	359
§ 4-5. Videresalg av brukte varer mv. – enkeltstående kjøp og salg	361
§ 4-6. Videresalg av brukte varer mv. – samlet kjøp og salg	368
§ 4-7. Tap på utestående fordringer og heving	370
§ 4-8. (Opphevet)	374
<i>II Uttak</i>	
§ 4-9. Hovedregel	374
§ 4-10. Brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter	376
<i>III Innførsel</i>	
§ 4-11. Varer	376
§ 4-12. Tjenester	383
Kapittel 5. Merverdiavgiftssatsene og områdene for disse	385
§ 5-1. Alminnelig og redusert sats	385
§ 5-2. Næringsmidler	387
§ 5-3. Persontransport mv.	395
§ 5-4. Transport av kjøretøy på fartøy	396
§ 5-5. Romutleie i hotellvirksomhet mv.	396
§ 5-6. Kinoforestillinger	400
§ 5-7. Allmennkringkasting	400
§ 5-8. Viltlevende marine ressurser	400
§ 5-9. Museer mv.	401
§ 5-10. Fornøylesparker mv.	402
§ 5-11. Idrettsarrangementer mv.	404

Kapittel 6. Fritak for merverdiavgift	406
<i>I Innenlands omsetning</i>	
§ 6-1. Aviser	406
§ 6-2. (Opphevet)	411
§ 6-3. Tidsskrift	411
§ 6-4. Bøker	417
§ 6-5. Andre publikasjoner	421
§ 6-6. Elektrisk kraft mv. til husholdningsbruk i Nord-Norge	422
§ 6-7. Kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om omregistreringsavgift	424
§ 6-8. Kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift	425
§ 6-9. Fartøy mv.	427
§ 6-10. Luftfartøy mv.	433
§ 6-11. Plattformer, rørledninger mv.	435
§ 6-12. Fremmede lands ambassader og konsulater	437
§ 6-13. Internasjonale militære styrker og kommandoenheter	437
§ 6-14. Overdragelse av virksomhet	439
§ 6-15. Biologisk materiale	444
§ 6-16. Begravelsestjenester	444
<i>II Uttak</i>	
§ 6-17. Tilsvarende fritak som ved omsetning	445
§ 6-18. Bedriftskantiner mv.	446
§ 6-19. Veldedige formål mv.	446
§ 6-20. Primærnæringer	449
<i>III Utførsel og omsetning med tilknytning utenfor merverdiavgiftsområdet</i>	
§ 6-21. Utførsel av varer	450
§ 6-22. Utførsel av tjenester	453
§ 6-23. Varer som legges inn på tollager	457
§ 6-24. Varer som videreselges ut av merverdiavgiftsområdet	458
§ 6-25. Varer til turister	459
§ 6-26. Utsalg på lufthavn ved utreise	462
§ 6-27. Utsalg på lufthavn ved ankomst	463
§ 6-28. Transporttjenester	464
§ 6-29. Formidlingstjenester	470
§ 6-30. Varer og tjenester til fartøy	471
§ 6-31. Varer og tjenester til luftfartøy	481
§ 6-32. Varer og tjenester til petroleumsvirksomheten	482
§ 6-33. Reklamepublikasjoner på fremmed språk mv.	487
§ 6-34. Garantireparasjoner	487
<i>IV Forskriftsfullmakt</i>	
§ 6-35. Forskriftsfullmakt	488
<i>V Disposisjon</i>	
§ 6-36. Disposisjon	488
§ 6-37. Våpensystemet F-35	490
Kapittel 7. Varer som det ikke skal beregnes merverdiavgift av ved innførsel	491
§ 7-1. Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet	491
§ 7-2. Varer som er unntatt fra deklarasjonsplikt etter vareførselsloven § 4-1 og varer det ikke skal betales tollavgift av ved innførsel	494

§ 7-3. Varer til personlig bruk	498
§ 7-4. Vareprøver, varer til teknisk og vitenskapelig bruk mv.	501
§ 7-5. Diverse fritak	502
§ 7-6. Varer som mottas vederlagsfritt	503
§ 7-7. Elektrisk kraft	504
§ 7-8. Disposisjon	504
Kapittel 8. Fradrag for inngående merverdiavgift	505
§ 8-1. Hovedregel	505
§ 8-2. Fradragsrett for anskaffelser delvis til bruk i registrert virksomhet	534
§ 8-3. Andre begrensninger i fradragsretten	548
§ 8-4. Personkjøretøy	555
§ 8-5. Varer og tjenester av samme art som omsettes i virksomheten	556
§ 8-6. Anskaffelser foretatt før registrering	558
§ 8-7. Fradragsrett ved konkurs og skifte av insolvent dødsbo	565
§ 8-8. Betaling via bank som vilkår for fradrag for inngående merverdiavgift	566
Kapittel 9. Justering og tilbakeføring av inngående merverdiavgift	569
<i>I Justering eller tilbakeføring mv.</i>	
§ 9-1. Justering eller tilbakeføring av inngående merverdiavgift for kapitalvarer	569
<i>II Justering av inngående merverdiavgift</i>	
§ 9-2. Når inngående merverdiavgift skal justeres	580
§ 9-3. Overføring av retten og plikten til å justere inngående merverdiavgift	587
§ 9-4. Justeringsperioden	594
§ 9-5. Beregning av justeringsbeløpet mv.	596
<i>III Tilbakeføring av inngående merverdiavgift</i>	
§ 9-6. Salg mv. av personkjøretøy	603
§ 9-7. Salg mv. av fast eiendom før fullføring	606
§ 9-8. (Opphevet)	610
<i>IV Forskriftsfullmakt</i>	
§ 9-9. Forskriftsfullmakt	611
Kapittel 10. Refusjon av merverdiavgift	612
<i>I Merverdiavgift påløpt ved innenlands omsetning</i>	
§ 10-1. Næringsdrivende uten forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet	612
§ 10-2. Fremmede lands ambassader og konsulater	618
§ 10-3. Internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter	620
§ 10-4. Nødhjelpsaksjoner	622
§ 10-5. (Opphevet)	623
§ 10-6. Lottfiskere	623
<i>II Merverdiavgift betalt ved innførsel</i>	
§ 10-7. Varer som gjenutføres eller er feildeklart	624
§ 10-8. Varer som innføres midlertidig – delvis refusjon	625
§ 10-9. (Opphevet)	626

Kapittel 11. Beregning og betaling av merverdiavgift	627
<i>I Ansvar for beregning og betaling</i>	
§ 11-1. Omsetning, uttak og innførsel av varer	627
§ 11-2. Varer med lav verdi	631
§ 11-3. Innførsel av tjenester	632
§ 11-4. Beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift	632
<i>II Utbetaling av inngående merverdiavgift</i>	
§ 11-5. Utbetaling av inngående merverdiavgift	633
§ 11-6. Utbetaling ved forlis mv.	634
Kapittel 12. Omgåelse	636
§ 12-1. Omgåelse	636
Kapittel 13. (Opphevet)	648
Kapittel 14. Registrering i Merverdiavgiftsregisteret mv. og forenklet registreringsordning	649
<i>I Registrering i Merverdiavgiftsregisteret</i>	
§ 14-1. Vilkår for registrering	649
§ 14-2. Registrering av konkursbo og dødsbo	653
§ 14-3. Sletting og fortsatt registrering	654
<i>II Forenklet registrerings- og rapporteringsordning for tilbydere av varer med lav verdi og elektroniske tjenester (forenklet registreringsordning)</i>	
§ 14-4. Hvem ordningen gjelder for	656
§ 14-5. Identifikasjonsnummer	664
§ 14-6. Refusjon av merverdiavgift	664
§ 14-7. Sletting	664
Kapittel 15. Dokumentasjon mv.	666
§ 15-1. Føring av skattemelding	666
§§ 15-2 til 15-8. (Opphevet)	683
§ 15-9. Tidfesting	683
<i>II Dokumentasjonsplikt</i>	
§ 15-10. Dokumentasjonsplikt	691
§ 15-11. Adgang til å oppgi merverdiavgift i salgsdokumentasjon mv.	738
Kapittel 16–21. (Opphevet)	743
Kapittel 22. Sluttbestemmelser	744
§ 22-1. Endringer i merverdiavgiftsregelverket	744
§ 22-2. Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser	746
§ 22-3. Endringer i andre lover	746

Del II. Merverdiavgiftskompensasjonsloven med kommentarer

Lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.	749
§ 1. Formål	754
§ 2. Virkeområde	755
§ 3. Kompensasjon	773
§ 4. Begrensninger	776
§ 5. Finansiering	799
§ 6. Beløpsgrenser og tidfesting	800
Tidl. § 7. Oppgavefrist	801
Tidl. § 8. Revisorattest	803
§ 9. Krav på kompensasjon	804
§ 10. Foreldelse	805
Tidl. § 11. Tilbakebetaling	807
§ 12. Regnskap og kontroll	807
Tidl. § 13. Kontroll hos selger	809
Tidl. § 14. Omgjøring	809
Tidl. § 15. Renter	809
§ 16. Justering av kompensert merverdiavgift	809
Tidl. § 17. Administrasjon	814
§ 18. Forskriftshjemmel	814
Tidl. § 19. Straff	814
§ 20. Overgangsregler	814
§ 21. Ikrafttredelse. Opphevelse av tidligere lov	815
Litteratur	816
Domsregister	820
Stikkord	826

Innhold

Forkortelser	29
 Del I. Merverdiavgiftsloven med kommentarer	
Lov 19. juni 2009 nr. 58 om merverdiavgift	33
Kapittel 1. Lovens virkeområde. Definisjoner	35
§ 1-1. Saklig virkeområde	35
<i>Historikk og reform</i>	36
<i>Forholdet til EU/EØS-retten</i>	37
<i>Subjektet i avgiftsretten</i>	41
<i>Selvdeklarerer</i>	42
<i>Sentrale prinsipper</i>	42
<i>Proveny og avgiftssatser</i>	44
<i>Avgiftsvedtak</i>	44
§ 1-2. Geografisk virkeområde	47
§ 1-3. Definisjoner	51
<i>Omsetningsbegrepet</i>	52
<i>Omsetning og avgrensning av avgiftssubjektet</i>	54
<i>Omsetningen må være reell</i>	54
<i>Økonomisk verdi</i>	55
<i>Nærmere om bytte</i>	55
<i>Vederlaget ytes til tredjemann (fusjon/fisjon)</i>	56
<i>Gaver, sponser, gratistjenester mv.</i>	57
<i>Premier og startpenger</i>	57
<i>Tyveri og svinn</i>	58
<i>Bøter mv.</i>	58
<i>No cure, no pay</i>	58
<i>Offentlige og private bidrag/støtte</i>	59
<i>Forskning</i>	61
<i>Kostnadsdeling, utlegg mv.</i>	62
<i>Rundskriv 40 (1975)</i>	66
<i>Utlegg</i>	68
<i>Lovbestemte refusjonskrav og anleggsbidrag</i>	68
<i>Formidling</i>	72
<i>Kapitalinnskudd o.l.</i>	72

<i>Utlån, panteordninger og salgspant</i>	73
<i>Erstatnings- og forsikringsutbetalinger mv.</i>	73
<i>Inkasso og tvangssalg mv.</i>	75
<i>Ulovlig/uønsket omsetning</i>	75
<i>Ugyldige avtaler, kontraktsbruddsanksjoner mv.</i>	76
<i>Varer</i>	77
<i>Tjenester</i>	79
<i>Avgiftssubjekt</i>	81
<i>Utgående merverdiavgift</i>	82
<i>Inngående merverdiavgift</i>	83
<i>Unntak fra loven</i>	84
<i>Fritak for merverdiavgift</i>	84
<i>Fjernleverbare tjenester</i>	85
<i>Advokattjenester / juridisk rådgivning</i>	87
<i>Revisjons- og regnskapstjenester</i>	88
<i>Utleie av arbeidskraft</i>	89
<i>Eiendomsmeglertjenester</i>	90
<i>Formidlingstjenester</i>	90
<i>Digitale tjenester</i>	90
<i>Grensen mot stedbundne tjenester</i>	91
<i>Elektroniske tjenester</i>	91
<i>Mval. 1969 § 11</i>	94
<i>Hva er videreført i mval. 2009?</i>	95
<i>Kompensasjonsordninger og nettoføringsordning</i>	96
<i>Personkjøretøy</i>	97
<i>Kunstverk</i>	98
<i>Samleobjekter</i>	98
<i>Antikviteter</i>	99
<i>Brukte varer</i>	99
<i>Bagatellmessig verdi</i>	100
<i>Fartøy og luftfartøy i utenriks fart</i>	100
<i>Forskriftsfullmakt – elektroniske tjenester</i>	100
<i>Vare med lav verdi</i>	101
Kapittel 2. Registreringsplikt og -rett	102
§ 2-1. Registreringsplikt	102
<i>Registreringsplikt</i>	103
<i>Endringer i bestemmelsen i den senere tid</i>	104
<i>Næringsdrivende</i>	105
<i>Hjelpesfunksjoner (utleggsrefusjoner)</i>	109
<i>Enkeltstående transaksjoner</i>	111
<i>Passiv kapitalavkastning</i>	112
<i>Overskudds-/underskuddsforetak</i>	113
<i>HR-2022-2404-A (Ramme gård)</i>	115
<i>Hobby og privat forbruk</i>	117

<i>Allmennyttig aktivitet</i>	119
<i>Ansettelsesforhold</i>	120
<i>Sjåførvirksomhet</i>	121
<i>Bygge- og anleggsvirksomhet</i>	123
<i>Skogbruk</i>	123
<i>Andre bransjer mv.</i>	124
<i>Offentlig virksomhet</i>	124
<i>Beløpsgrenser</i>	125
<i>Veldedige og allmennyttige organisasjoner og institusjoner</i>	127
<i>Særskilte regler for idrettsarrangementer</i>	128
<i>Tilbydere av varer med lav verdi og fjernleverbare tjenester</i>	129
<i>Konkursbo og dødsbo</i>	130
<i>Registrering ved representant</i>	133
<i>Levering til Norge eller i Norge – varer</i>	134
<i>Levering til Norge eller i Norge – tjenester</i>	137
<i>Enkelte andre tilfeller</i>	138
<i>Internasjonale transportører</i>	139
§ 2-2. En registreringsenhet	139
<i>Flere virksomheter under ett</i>	140
<i>Særskilt registrering</i>	142
<i>Fellesregistrering</i>	144
<i>Konsekvenser av fellesregistrering</i>	144
<i>Vilkår for fellesregistrering – selskapskravet og kravet til eierandel</i>	146
<i>Vilkår for fellesregistrering – samarbeidende selskaper</i>	149
<i>Vilkår for fellesregistrering – søknad og samtykke</i>	149
<i>Internasjonale forhold</i>	150
<i>Fellesregistrering kan utløse uttaksmerverdiavgift</i>	151
<i>Fisjon og etterfølgende salg av utfisjonerte selskap med tilhørende uttreden av fellesregistrering</i>	152
<i>Opphør av fellesregistrering</i>	153
<i>Solidaransvar</i>	153
§ 2-3. Frivillig registrering	154
<i>Frivillig registrering</i>	155
<i>Hva den frivillige registreringen omfatter</i>	157
<i>Hvilke arealer som er omfattet av frivillig registrering</i>	157
<i>Fremleie</i>	158
<i>Frivillig registrering er avhengig av leietakers bruk</i>	159
<i>Leietakers faktiske bruk</i>	160
<i>Separate lokaler</i>	160
<i>Myldrearealer</i>	161
<i>Endring av bruk</i>	162
<i>Dokumentasjon</i>	162
<i>Tidsmessig delt bruk</i>	164
<i>Forhåndsregistrering og tilbakegående avgiftsoppgjør</i>	165
<i>Utgående merverdiavgift på husleie</i>	166

<i>Forholdsmessig fradrag for leietaker</i>	166
<i>Forholdsmessig fradrag for utleier</i>	167
<i>Ikke-bruk</i>	167
<i>Bortforpaktere av landbrukseieendom mv.</i>	167
<i>Utleieobjektet</i>	167
<i>Søknad mv.</i>	168
<i>Frivillig registrering ved søknad eller tilkjenneivelse</i>	168
<i>Virkninger av valget</i>	169
<i>Kravet til tilkjenneivelse</i>	169
<i>Virkningstidspunktet ved tilkjenneivelse</i>	169
<i>Skogsveiforeninger</i>	170
<i>Utbyggere av vann- og avløpsanlegg i privat regi</i>	171
<i>Baneanlegg</i>	172
<i>Fullmaktshjemmel</i>	173
§ 2-4. Forhåndsregistrering	173
<i>Forhåndsregistrering</i>	173
<i>Fellesregler om forhåndsregistrering</i>	174
<i>Forhåndsregistrering grunnet betydelige anskaffelser</i>	175
<i>Forhåndsregistrering av praktiske grunner</i>	176
§ 2-5. Lottfiske	177
Kapittel 3. Merverdiavgiftspliktig omsetning, uttak og innførsel	178
<i>I Omsetning</i>	
§ 3-1. Varer og tjenester	178
<i>Hovedregel</i>	178
<i>Ulike salgsmodeller – innholdet i en transaksjon</i>	179
<i>Varer med lav verdi</i>	182
<i>Kommisjon</i>	183
<i>Elektroniske tjenester via formidler</i>	185
<i>Elektroniske kommunikasjonstjenester</i>	186
§ 3-2. Helsetjenester mv.	187
<i>Innledning</i>	188
<i>Ikke uttømmende</i>	188
<i>Formidling</i>	191
<i>Helse- og omsorgstjenesteloven, spesialisthelsetjenesteloven</i>	192
<i>Tannhelse</i>	193
<i>Folketrygdloven</i>	193
<i>Helsepersonelloven</i>	194
<i>Bedriftshelsetjeneste</i>	194
<i>Kosmetisk kirurgi og kosmetisk behandling</i>	195
<i>Alternativ behandling</i>	197
<i>Tilleggsytelser</i>	198
<i>Utleie av arbeidskraft</i>	198
<i>Utleie av utstyr mv.</i>	198
<i>Tanntekniske produkter</i>	200

<i>Ambulansetjenester</i>	202
§ 3-3. (Opphevet)	202
§ 3-4. Sosiale tjenester mv.	202
§ 3-5. Undervisningstjenester mv.	209
<i>Et generelt unntak</i>	210
<i>Formidling av kunnskap</i>	210
<i>Kurs, konferanser mv.</i>	213
<i>E-læring</i>	214
<i>Læremidler</i>	216
<i>Formidling av undervisningstjenester</i>	217
<i>Varer og tjenester som ledd i undervisning</i>	217
<i>Utleie av arbeidskraft</i>	218
<i>Elev- og studentkantiner</i>	219
§ 3-6. Finansielle tjenester	220
<i>Sammensatte ytelser</i>	222
<i>Underleverandører</i>	225
<i>Formidling – megling</i>	228
<i>Forsikringstjenester</i>	231
<i>Finansieringstjenester</i>	233
<i>Inkasso</i>	234
<i>Factoring</i>	235
<i>Unntaket omfatter ikke finansiell leasing</i>	235
<i>Utføring av betalingsoppdrag</i>	235
<i>Omsetning av gyldige betalingsmidler</i>	237
<i>Virtuell valuta (kryptovaluta)</i>	237
<i>Omsetning av finansielle instrumenter og lignende</i>	239
<i>Forvaltning av verdipapirfond</i>	241
<i>Forvaltning av investeringsselskaper</i>	242
§ 3-7. Kunst og kultur mv.	245
<i>Et begrenset kulturunntak</i>	245
<i>Adgang til kulturarrangementer</i>	246
<i>Formidling</i>	249
<i>Striptease</i>	249
<i>Programmer, suvenirer og lignende av bagatellmessig verdi</i>	250
<i>Kunstnerisk fremføring av åndsverk</i>	252
<i>Omvisningstjenester (guidetjenester)</i>	256
<i>Opphaverens omsetning</i>	256
<i>Omsetning av egne kunstverk – kunstbegrepet</i>	258
<i>Opphavsrett til egne litterære og kunstneriske verk</i>	259
§ 3-8. Idrett	263
§ 3-9. Offentlig myndighetsutøvelse mv.	269
§ 3-10. Tjenester innen staten	272
§ 3-11. Fast eiendom	274
<i>Omsetning og utleie samt rettigheter til fast eiendom</i>	275
<i>Tilleggsytelser</i>	276
<i>Hotellovernatting mv.</i>	279

<i>Selskapslokaler</i>	279
<i>Parkeringsvirksomhet</i>	280
<i>Plass for reklame</i>	282
<i>Utleie av oppbevaringsbokser</i>	282
<i>Trær og avling på rot</i>	283
<i>Rett til å ta ut jord, stein mv.</i>	283
<i>Rett til jakt og fiske</i>	283
<i>Lufthavn- og jernbaneavgifter</i>	284
<i>Kommunale havneavgifter</i>	285
<i>Frivillig registrering</i>	286
<i>Utleie av lokaler i idrettsanlegg</i>	286
<i>Forskriftshjemmel – jakt og fiske</i>	286
§ 3-12. Veldedige og allmennyttige institusjoner og organisasjoner	287
§ 3-13. Ideelle organisasjoner og foreninger	293
§ 3-14. Pengespilltjenester	297
§ 3-15. Seremonielle tjenester	299
§ 3-16. (Opphevet)	300
§ 3-17. Tjenester som medlem av styre mv.	300
§ 3-18. Frimerker, sedler og mynter	300
§ 3-19. Varer brukt privat mv.	303
§ 3-20. Sletting av klimavoter	305
 <i>II Uttak</i>	
§ 3-21. Varer	305
§ 3-22. Tjenester	308
§ 3-23. Særlige formål	313
§ 3-24. Motorkjøretøy	316
§ 3-25. Varer og tjenester til vedlikehold, bruk og drift av personkjøretøy	317
§ 3-26. Oppføring av bygg eller anlegg for egen regning	317
§ 3-27. Tilsvarende unntak som ved omsetning	322
§ 3-28. Offentlig virksomhet	322
 <i>III Innførsel</i>	
§ 3-29. Varer	324
<i>Innledning</i>	324
<i>Endret ordlyd som følge av ny tollovgivning</i>	324
<i>Tollrett</i>	325
<i>Sentrale regler i vareførselsloven</i>	327
<i>Innførselsmerverdiavgift</i>	330
<i>Varen går over til fri disponering (fortolling)</i>	331
<i>Tidfesting</i>	333
§ 3-30. Tjenester	333
<i>Fjernleverbare vs. stedbundne tjenester</i>	338
<i>Tjenesten må kjøpes</i>	339
<i>Hjemmehørende</i>	340
<i>Tjenesten må være avgiftspliktig ved innenlands omsetning</i>	341

<i>IV Dispensasjon</i>	
§ 3-31. Dispensasjon	342
<i>Tidligere mval. 1969 § 70</i>	342
§ 3-32. Våpensystemet F-35	343
§ 3-33. Leveranser til militære enheter fra USA	344
Kapittel 4. Grunnlaget for beregning av merverdiavgift	345
<i>I Omsetning</i>	
§ 4-1. Hovedregel	345
§ 4-2. Hva inngår i beregningsgrunnlaget	353
§ 4-3. Byttehandel mv.	357
§ 4-4. Interessefellesskap	359
§ 4-5. Videre salg av brukte varer mv. – enkeltstående kjøp og salg	361
§ 4-6. Videre salg av brukte varer mv. – samlet kjøp og salg	368
§ 4-7. Tap på utestående fordringer og heving	370
§ 4-8. (Opphevet)	374
<i>II Uttak</i>	
§ 4-9. Hovedregel	374
§ 4-10. Brukte varer, kunstverk, samleobjekter og antikviteter	376
<i>III Innførsel</i>	
§ 4-11. Varer	376
<i>Alternative metoder</i>	377
<i>Transaksjonsverdien</i>	377
<i>Tillegg til transaksjonsverdien</i>	379
§ 4-12. Tjenester	383
Kapittel 5. Merverdiavgiftssatsene og områdene for disse	385
§ 5-1. Alminnelig og redusert sats	385
§ 5-2. Næringsmidler	387
<i>Servering vs. salg av næringsmidler</i>	388
<i>Tilstøtende lokaler</i>	390
<i>Unntak: ikke fortæres på stedet</i>	391
<i>Unntak: tradisjonell kiosk vare</i>	391
<i>Catering</i>	392
<i>Særlig om kombinerte varer</i>	393
<i>Særlig om råvarer, innsatsvarer mv.</i>	393
§ 5-3. Persontransport mv.	395
§ 5-4. Transport av kjøretøy på fartøy	396
§ 5-5. Romutleie i hotellvirksomhet mv.	396
§ 5-6. Kinoforestillinger	400
§ 5-7. Allmennkringkasting	400
§ 5-8. Viltlevende marine ressurser	400
§ 5-9. Museer mv.	401
§ 5-10. Fornøyelsesparker mv.	402
§ 5-11. Idrettsarrangementer mv.	404

Kapittel 6. Fritak for merverdiavgift	406
<i>I Innenlands omsetning</i>	
§ 6-1. Aviser	406
§ 6-2. (Opphevet)	411
§ 6-3. Tidsskrift	411
<i>Begrepet «tidsskrift»</i>	414
<i>Begrepet «elektronisk tidsskrift»</i>	414
<i>Fellesbestemmelser</i>	415
<i>Trykking</i>	416
§ 6-4. Bøker	417
§ 6-5. Andre publikasjoner	421
§ 6-6. Elektrisk kraft mv. til husholdningsbruk i Nord-Norge	422
§ 6-7. Kjøretøy som omfattes av Stortingets vedtak om omregistreringsavgift	424
§ 6-8. Kjøretøy som bare bruker elektrisitet til framdrift	425
§ 6-9. Fartøy mv.	427
§ 6-10. Luftfartøy mv.	433
§ 6-11. Plattformer, rørledninger mv.	435
§ 6-12. Fremmede lands ambassader og konsulater	437
§ 6-13. Internasjonale militære styrker og kommandoenheter	437
§ 6-14. Overdragelse av virksomhet	439
§ 6-15. Biologisk materiale	444
§ 6-16. Begravelsestjenester	444
<i>II Uttak</i>	
§ 6-17. Tilsvarende fritak som ved omsetning	445
§ 6-18. Bedriftskantiner mv.	446
§ 6-19. Veldedige formål mv.	446
<i>Legitimasjonskrav</i>	448
§ 6-20. Primærnæringer	449
<i>III Utførsel og omsetning med tilknytning utenfor merverdiavgiftsområdet</i>	
§ 6-21. Utførsel av varer	450
§ 6-22. Utførsel av tjenester	453
<i>Særregel for fjernleverbare tjenester</i>	455
<i>Fast terminal</i>	456
<i>Dokumentasjonskrav</i>	457
§ 6-23. Varer som legges inn på tollager	457
§ 6-24. Varer som videreselges ut av merverdiavgiftsområdet	458
§ 6-25. Varer til turister	459
§ 6-26. Utsalg på lufthavn ved utreise	462
§ 6-27. Utsalg på lufthavn ved ankomst	463
§ 6-28. Transporttjenester	464
§ 6-29. Formidlingstjenester	470
§ 6-30. Varer og tjenester til fartøy	471
<i>Varer til utenlandsk fartøy</i>	475
<i>Tjenester til utenlandsk fartøy</i>	476
<i>Varer til fartøy i utenriks fart</i>	477
<i>Tjenester til fartøy i utenriks fart</i>	478
<i>Varer til spesialfartøy</i>	478

<i>Tjenester til spesialfartøy</i>	478
§ 6-31. Varer og tjenester til luftfartøy	481
§ 6-32. Varer og tjenester til petroleumsvirksomheten	482
<i>Kontinentalsokkelen</i>	483
<i>Kjøpergrupper</i>	485
<i>Varer og tjenester</i>	485
<i>Dokumentasjonskrav</i>	486
§ 6-33. Reklamepublikasjoner på fremmed språk mv.	487
§ 6-34. Garantireparasjoner	487
IV Forskriftsfullmakt	
§ 6-35. Forskriftsfullmakt	488
V Dispensasjon	
§ 6-36. Dispensasjon	488
§ 6-37. Våpensystemet F-35	490
Kapittel 7. Varer som det ikke skal beregnes merverdiavgift av ved innførsel ..	491
§ 7-1. Varer som er fritatt eller unntatt ved omsetning i merverdiavgiftsområdet	491
<i>Generelt</i>	491
<i>Gyldige betalingsmidler</i>	492
<i>Kunstverk</i>	492
<i>Aviser, tidsskrifter og bøker</i>	493
<i>Flysimulatorer</i>	493
<i>Rørledninger</i>	493
<i>Biologisk materiale</i>	493
<i>Fartøyer (skip), luftfartøyer og plattformer</i>	493
§ 7-2. Varer som er unntatt fra deklarasjonsplikt etter vareførselsloven § 4-1 og varer det ikke skal betales tollavgift av ved innførsel	494
<i>Reisegods</i>	494
<i>Gjeninnførsel</i>	496
<i>Midlertidig innførsel</i>	497
§ 7-3. Varer til personlig bruk	498
§ 7-4. Vareprøver, varer til teknisk og vitenskapelig bruk mv.	501
§ 7-5. Diverse fritak	502
§ 7-6. Varer som mottas vederlagsfritt	503
§ 7-7. Elektrisk kraft	504
§ 7-8. Dispensasjon	504
Kapittel 8. Fradrag for inngående merverdiavgift	505
§ 8-1. Hovedregel	505
<i>Forarbeider</i>	506
<i>Registrert avgiftssubjekt</i>	508
<i>Inngående merverdiavgift</i>	508
<i>Til «bruk i den registrerte virksomheten»</i>	509
<i>Rt. 1985 s. 93 (Sira-Kvina)</i>	509
<i>Rt. 2001 s. 1497 (Norwegian Contractors)</i>	510
<i>Rt. 2003 s. 1821 (Hunsbedt Racing) – delt virksomhet</i>	511

<i>Rt. 2005 s. 951 (Porthuset) – delt virksomhet</i>	512
<i>Rt. 2008 s. 932 (Bowling) – delt virksomhet</i>	514
<i>Rt. 2008 s. 939 (Tønsberg Bolig) – advokatkostnader</i>	515
<i>Rt. 2012 s. 432 (Elkjøp) – bygging av privatbolig for å utvide virksomhet</i>	517
<i>Rt. 2015 s. 652 (Telenor) – salg av aksjeselskap</i>	518
<i>HR-2017-1851-A (Skårer Syd) – kjøp av aksjeselskap</i>	520
<i>HR-2021-2025-A (Staten II) – salg av eiendom</i>	521
<i>Transaksjonskostnader</i>	522
<i>Reisekostnader</i>	529
<i>Avviklingskostnader</i>	529
<i>Sakskostnader/prosesskostnader</i>	530
<i>Leie- og leasingkostnader mv.</i>	532
<i>Fradrag for innførselsmerverdiavgift ved innførsel av varer</i>	532
<i>Fradragsrett for offentlig virksomhet</i>	534
<i>Feil i salgsdokument mv.</i>	534
§ 8-2. Fradragsrett for anskaffelser delvis til bruk i registrert virksomhet	534
<i>Hjelperegelen i fmval. § 8-2-1 (oppføring og drift av bygg)</i>	539
<i>Fmval. § 8-2-2 (felles driftskostnader)</i>	541
<i>Ubetydelighetsregler (bagatellgrense)</i>	546
§ 8-3. Andre begrensninger i fradragsretten	548
§ 8-4. Personkjøretøy	555
§ 8-5. Varer og tjenester av samme art som omsettes i virksomheten	556
§ 8-6. Anskaffelser foretatt før registrering	558
<i>Tilbakegående avgiftsoppgjør og fellesregistrering</i>	561
<i>Fremsettelse av krav, frister mv.</i>	563
§ 8-7. Fradragsrett ved konkurs og skifte av insolvent dødsbo	565
§ 8-8. Betaling via bank som vilkår for fradrag for inngående merverdiavgift	566
Kapittel 9. Justering og tilbakeføring av inngående merverdiavgift	569
<i>I Justering eller tilbakeføring mv.</i>	
§ 9-1. Justering eller tilbakeføring av inngående merverdiavgift for kapitalvarer	569
<i>Historikk og formål</i>	570
<i>Justering og uttak</i>	571
<i>Justering og tilbakeføring</i>	572
<i>Kapitalvarer / maskiner, inventar mv.</i>	572
<i>Kapitalvarer / fast eiendom (byggetiltak)</i>	573
<i>Offentlig infrastruktur</i>	575
<i>Etablering av en kapitalvare</i>	576
<i>Avgrensning av kapitalvaren</i>	577
<i>Hva som regnes som inngående merverdiavgift</i>	578
<i>Dokumentasjonskrav</i>	579
<i>II Justering av inngående merverdiavgift</i>	
§ 9-2. Når inngående merverdiavgift skal justeres	580
<i>Bruksendringer</i>	580
<i>Overdragelse av bygg mv.</i>	584

<i>Kommunale vann- og avløpsanlegg</i>	587
§ 9-3. Overføring av retten og plikten til å justere inngående merverdiavgift	587
<i>Vilkår og dokumentasjonskrav for overføring av justeringsplikt</i>	589
<i>Vilkår og dokumentasjonskrav for overføring av justeringsrett</i>	592
<i>Leietakers justeringsplikt og -rett</i>	593
§ 9-4. Justeringsperioden	594
§ 9-5. Beregning av justeringsbeløpet mv.	596
 <i>III Tilbakeføring av inngående merverdiavgift</i>	
§ 9-6. Salg mv. av personkjøretøy	603
<i>Kondemnering mv.</i>	606
§ 9-7. Salg mv. av fast eiendom før fullføring	606
§ 9-8. (Opphevet)	610
 <i>IV Forskriftsfullmakt</i>	
§ 9-9. Forskriftsfullmakt	611
 Kapittel 10. Refusjon av merverdiavgift	612
 <i>I Merverdiavgift påløpt ved innenlands omsetning</i>	
§ 10-1. Næringsdrivende uten forretningssted eller hjemsted i merverdiavgiftsområdet	612
<i>Minimumsbeløp, søknadsskjema, vedlegg, frister mv.</i>	617
§ 10-2. Fremmede lands ambassader og konsulater	618
§ 10-3. Internasjonale organisasjoner og samarbeidsprosjekter	620
§ 10-4. Nødhjelpsaksjoner	622
§ 10-5. (Opphevet)	623
§ 10-6. Lottfiskere	623
 <i>II Merverdiavgift betalt ved innførsel</i>	
§ 10-7. Varer som gjenutføres eller er feildeklart	624
§ 10-8. Varer som innføres midlertidig – delvis refusjon	625
§ 10-9. (Opphevet)	626
 Kapittel 11. Beregning og betaling av merverdiavgift	627
 <i>I Ansvar for beregning og betaling</i>	
§ 11-1. Omsetning, uttak og innførsel av varer	627
§ 11-2. Varer med lav verdi	631
§ 11-3. Innførsel av tjenester	632
§ 11-4. Beløp uriktig oppgitt som merverdiavgift	632
 <i>II Utbetaling av inngående merverdiavgift</i>	
§ 11-5. Utbetaling av inngående merverdiavgift	633
§ 11-6. Utbetaling ved forlis mv.	634
 Kapittel 12. Omgåelse	636
§ 12-1. Omgåelse	636
<i>Lovfestet omgåelsesregel fra 1. januar 2020</i>	636
<i>Skattefordel</i>	637
<i>Tidligere ulovfestet omgåelsesregel</i>	639
<i>Omgåelsesnorm i EU</i>	641
<i>Lovtolkning vs. omgåelse – typetilfeller</i>	643

Kapittel 13. (Opphevet)	648
Kapittel 14. Registrering i Merverdiavgiftsregisteret mv. og forenklet registreringsordning	649
<i>I Registrering i Merverdiavgiftsregisteret</i>	
§ 14-1. Villkår for registrering	649
Innledning	649
Registreringsplikt og -rett i Merverdiavgiftsregisteret	649
Melding om registrering	650
Merverdiavgiftsregisteret	650
Virkningstidspunkt / fellesregistrering mv.	651
Virkningstidspunkt / frivillig registrering	652
§ 14-2. Registrering av konkursbo og dødsbo	653
§ 14-3. Sletting og fortsatt registrering	654
<i>II Forenklet registrerings- og rapporteringsordning for tilbydere av varer med lav verdi og elektroniske tjenester (forenklet registreringsordning)</i>	
§ 14-4. Hvem ordningen gjelder for	656
Formålet med VOEK-ordningen	657
Forholdet til ordinær registrering i Merverdiavgiftsregisteret	658
Melding om registrering	659
Tilbyderbegrepet	659
Fritak for toll	662
Forenklet registrering	663
§ 14-5. Identifikasjonsnummer	664
§ 14-6. Refusjon av merverdiavgift	664
§ 14-7. Sletting	664
Kapittel 15. Dokumentasjon mv.	666
§ 15-1. Førings av skattemelding	666
Nærmere om skattemelding for merverdiavgift	668
Kommentarer til de obligatoriske SAF-T kodene	670
Netto avgift til gode / å betale	672
Rapporteringsgrunnlag (basis for rapporteringen)	672
Skattleggingsperioder (avgiftsterminer)	673
Årsmelding	674
Primærnæringer	677
Kortere skattleggingsperioder (terminer)	678
Særskilt skattemelding	679
Leverings- og betalingsfrister	680
§§ 15-2 til 15-8. (Opphevet)	683
§ 15-9. Tidfesting	683
Bestemmelser om korrekt dokumentasjonsdato	685
Kreditnotaer	688
Uttak	688
Omtvistede krav	689

II Dokumentasjonsplikt

§ 15-10. Dokumentasjonsplikt	691
Angående punkt 1 – nummerering av salgsdokument	694
Angående punkt 1 – dokumentasjonsdato	695
Angående punkt 2 – angivelse av partene	695
Angående punkt 3 – ytelsens art og omfang	697
Angående punkt 4 – tidspunkt for levering av ytelse	698
Angående punkt 4 – sted for levering av ytelse	699
Angående punkt 5 – vederlag	699
Angående punkt 5 – betalingsforfall	699
Angående punkt 6 – eventuell merverdiavgift og andre avgifter knyttet til transaksjonen som kreves spesifisert i lov eller forskrift	699
Språk i salgsdokument	700
Finansvirksomhet	700
Kreditnota	700
Særlig om omvendt fakturering	702
Særlig om forsikringsoppgjør	703
Særlig om kontantomsetning	703
Særlig om internetthandel	707
Særlig om kontantomsetning når selger ikke har kassaapparat	707
Hvor strengt skal ovennevnte regler praktiseres?	708
Dokumentasjonen er falsk eller fiktiv	709
Utsteder av salgsdokumentasjonen er ikke registrert i Merverdiavgiftsregisteret	709
Selger har feilaktig anført utgående merverdiavgift i salgsdokument	712
Kjøper har kunnskap om at selger ikke vil innbetale den utgående avgiften	713
Salgsdokument er utstedt til feil mottaker	714
Anskaffelsen gjelder flere kjøpere	715
Anskaffelsen gjelder utlegg foretatt av ansatte	716
Ytelsens art og leveringssted mangler eller er mangelfullt angitt	716
Særlig om omvendt avgiftsplikt	717
Særlig om innførsel av varer	717
Særlig om uttak	719
Forskuddsfakturering	720
Tilbydere i forenklet registreringsordning	722
Bokføringsspesifikasjon	727
Kontospesifikasjon	728
Kundespesifikasjon	728
Leverandørspesifikasjon	728
Uttaksspesifikasjoner	728
Spesifikasjoner av salg til eiere, deltakere og ledende ansatte	729
Merverdiavgiftsspesifikasjoner	729
Lønnsspesifikasjoner	729
Konsernspesifikasjoner	730
Prosjektregnskapsspesifikasjoner	730
Krav til utgående og inngående faktura	732

<i>Krav til dokumentasjon av anskaffelser (kjøp)</i>	732
<i>Krav til dokumentasjon av merverdiavgift ved innførsel av varer</i>	732
<i>Krav til dokumentasjon av uttak</i>	733
<i>Krav til dokumentasjon av reise-, oppholds- og bevertningsutgifter</i>	733
<i>Øvrige dokumentasjonskrav i bokføringsforskriften</i>	733
<i>Ansvar for oppbevaringen</i>	734
<i>Hva som er oppbevaringspliktig</i>	735
<i>Oppbevaringsperiode</i>	735
<i>Oppbevaringssted</i>	736
<i>Oppbevaringsmedium</i>	737
<i>Sikring av regnskapsmateriale</i>	737
<i>Lukking av regnskapsperioder</i>	737
§ 15-11. Adgang til å oppgi merverdiavgift i salgsdokumentasjon mv.	738
Kapittel 16–21. (Opphevet)	743
Kapittel 22. Sluttbestemmelser	744
§ 22-1. Endringer i merverdiavgiftsregelverket	744
§ 22-2. Ikrafttredelse. Overgangsbestemmelser	746
§ 22-3. Endringer i andre lover	746
 Del II. Merverdiavgiftskompensasjonsloven med kommentarer	
Lov 12. desember 2003 nr. 108 om kompensasjon av merverdiavgift for kommuner, fylkeskommuner mv.	749
<i>Kommunal virksomhet</i>	749
<i>Kommunenes organisering</i>	751
<i>Kompensasjonsordningens historikk og rettskilder</i>	752
§ 1. Formål	754
§ 2. Virkeområde	755
<i>Kommuner og fylkeskommuner</i>	756
<i>Interkommunale og interfylkeskommunale sammenslutninger</i>	756
<i>Krav til tjenestens art – helse- og omsorgstjenester, undervisningstjenester eller sosiale tjenester</i>	758
<i>Lovpålagte tjenester</i>	759
<i>Godkjenninger / tildelingsvedtak</i>	762
<i>Kravet til produksjon / Alta-dommen</i>	763
<i>Barnevern</i>	766
<i>Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)</i>	767
<i>Private undervisningstilbud</i>	768
<i>Barnehager</i>	769
<i>Kirkelig fellesråd</i>	770
<i>Internatdelen av private skoler</i>	770
<i>Voksenopplæring</i>	771
<i>Borettslag og boligsameier</i>	771
§ 3. Kompensasjon	773

<i>Kjøp av varer og tjenester</i>	773
<i>Uttaksmerverdiavgift</i>	774
<i>Innførsel</i>	775
§ 4. Begrensninger	776
<i>Relevans- og tilordningskravet</i>	777
<i>Kommunal infrastruktur</i>	779
<i>Delvis (forholdsmessig) kompensasjon</i>	781
<i>Bygg, anlegg og fast eiendom for salg eller utleie</i>	785
<i>EØS-avtalens statsstøtteregler</i>	787
<i>EØS-avtalen artikkel 61 nr. 1</i>	788
<i>ESAs vedtak i 2007 og lovendringen i 2008</i>	788
<i>Økonomisk aktivitet</i>	789
<i>Konkurransetilvilkåret</i>	793
<i>Boliger</i>	795
<i>Boligsosialloven</i>	795
<i>Husbanken</i>	796
<i>Definisjon av helse- og sosialboliger</i>	796
<i>Kravet om særskilt tilrettelegging</i>	797
§ 5. Finansiering	799
§ 6. Beløpsgrenser og tidfesting	800
Tidl. § 7. Oppgavefrist	801
<i>Fremsettelse av krav på kompensasjon</i>	802
Tidl. § 8. Revisorattest	803
§ 9. Krav på kompensasjon	804
<i>Omtvistede krav</i>	804
§ 10. Foreldelse	805
Tidl. § 11. Tilbakebetaling	807
§ 12. Regnskap og kontroll	807
Tidl. § 13. Kontroll hos selger	809
Tidl. § 14. Omgjøring	809
Tidl. § 15. Renter	809
§ 16. Justering av kompensert merverdiavgift	809
Tidl. § 17. Administrasjon	814
§ 18. Forskriftshjemmel	814
Tidl. § 19. Straff	814
§ 20. Overgangsregler	814
§ 21. Ikrafttredelse. Opphevelse av tidligere lov	815
Litteratur	816
Domsregister	820
Stikkord	826

